

GLASNIK

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . . K 4.—

pololetna . . . . „ 2.—

četrtletna . . . . „ 1.—

Posamezna št. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 32.

V Ljubljani, dne 7. avgusta 1914.

Leto VII.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

TOBAČNO DELAVSTVO.

V sedanjih težkih časih, ko nas kliče naš junaški cesar in domovina, da vršimo našo domoljubno dolžnost, ima posebno lepo nalogo tobačno delavstvo. Tobalne delavke, so osobito poznate kot velike dobrotnice dobrotelnih zavodov, po naši domovini. Ko je marsikdo zamanj trkal na dobro srčnost drugje, je isto našel pri tobačnih delavkah. Potoke solza v potrebi se nahajajočih je že osušila dobrotelnost tobačnih delavk. To je gotovo velika čast zanje, pa tudi zasluga pri Bogu, ki gleda na vsako najmanjšo dobroto ki jo človek stori trpečemu sobratu.

Tudi sedaj ko imamo izredne razmere, bodo v tem oziru storile tobačne delavke več kot svojo dolžnost. Koliko je revnih otrok in žena za katere naj skrbi vsa javnost. Tudi delavstvo je poklicano, da po svoji moči pomaga. Kdor ima, naj skuša isto deliti z svojim potrebnim sobratom. Dobro delo stori, kedar vzame v oskrbo kakega revnega otroka. »Kjer zajemajo iz skled trije, more imeti delež tudi četrti.« Zato naj bi se tudi delavske družine katerim je to mogoče usmilile družin svojih tovarišev. Osobito pa je v tem oziru poklicano tobačno delavstvo, ki ima zasiguran zaslugek. Stara milosrčnost tobačnega delavstva naj se pokaže na novo v stari luči!

Preskrba bolnikov in družin rezervistov.

Uradna »Wiener Zeitung« prinaša sledeči razglas ministrstva za notranje zadeve: Domovini vsiljena vojska je izbruhnila. Polna domoljubnega navdušenja se je odzvala naša armada klicu ljubljene najvišjega vojnega gospoda. Vojaki bodo storili na bojišču svojo dolžnost, ali tudi mi, ki nismo poklicani za cesarja in domovino zastaviti svoje življenje in ki ostanemo doma, smo dolžni neko resno dolžnost izpolniti. Ta dolžnost je, skrbeti, da bodo bolniki in ranjenci, ki se bodo z bojišča vrnili, našli doma streho in oskrbo. Skrbeti pa moramo tudi, da obvarujemo zapuščene in svojih rediteljev oropane družine pred silo in potrebo. S to oskrbo bomo odvzeli junakim srcem naše armade veliko skrb za obstoj njih družin. Razni razglasi na vseh straneh nam pričajo, da ljudstvo

po državi razume ta klic in svojo dolžnost.

Ker je pa cepljenje moči škodljivo, je treba, če hočemo svoj cilj doseči, celo stvar organizirati in osredotočiti. Notranji minister, ki je v zvezi z vojnim ministrom, je zamislil stvar takole:

1. Prostovoljna oskrba ranjenih in bolnih vojakov in častnikov leži v rokah avstrijske družbe Rdečega križa, ki je v neposredni zvezi z vojaško upravo. Za izvršitev te velike naloge bo skrbel predsednik družbe grof Rudolf Abensberg - Traun, ki je imenovan za c. kr. komisarja za vso avstrijsko pomožno oskrbo. Vsa darila in vsi prispevki naj se pošiljajo na družbo Rdečega križa, Dunaj I, Tuchlaubenstr. št. 6 ali naj se pošljejo na podružnice v posameznih deželah. Rdeči križ pa potrebuje novih prostorov za oskrbovanje bolnikov. Kdor bi rad kaj priglasil, naj se oglasi pri deželni vladi ali pa pri okrajnih glavarstvih, ki bodo potem v družbi z Rdečim križem potrebno ukrenila. Tozadevno imajo deželne vlade že svoja navodila, ki sem jih dal sam. Ravnotako je izdal tudi vojni minister na pristojne oblasti potrebne določbe, zlasti naj bi ljudje pristopali k družbi Rdečega križa.

Družine vpoklicanih vojakov, v kolikor so potrebne, bodo dobivale podporo iz državnih sredstev na podlagi zakona z dne 26. decembra leta 1912. Ali ta podpora ne bo v vseh slučajih zadostna in dovoljna. V takih slučajih bo podpora, ki jo bodo zasebni dobrotniki skupaj spravili, prav prišla, in je zelo želeli, da bi bila obilna. Trkam na domoljubno mišljenje in na dobra srca prebivalstva, naj zbira po svojih močeh sredstva v ta človekoljuben namen. Ti darovi naj se pošiljajo na notranje ministrstvo ali pa na račun »Pisarna za vojno pomoč«, na dunajske banke in njihove podružnice. Deželne predsednike pa vabim, naj organizirajo poleg Rdečega križa razne deželne in krajevne organizacije, ki bodo zbirke v ta namen kontrolirale in izvrševale. Darovi sami pa naj se oddajajo pri deželnih političnih oblasteh.

Pri zbirkah v dobrodelne namene uči izkušnja, da darovalci svoje darove s tem namenom dajo, da se darovi samo za dotično deželo, oziroma za dotične kraje obrnejo. Tem stremljenjem se ne more nasprotovati. Ali plemeniti, od čiste ljubezni do bližnjega navdahnjeni namen teh podpor naj se podpora razdeli najbolj potrebnim, pa se ne bo dosegel, če se podpora na omenjeni način omeji. Ne smemo prezreti, da bo treba podpirati družine vpoklicanih vo-

jakov najbolj v tistih deželah, ki niso v stanu potrebnih sredstev skupaj spraviti in bodo imele tudi vsled tega večje število podpore potrebnih ljudi. Tukaj posredovati in splošnemu blagru v dobro podpore izenačiti, ta namen ima centralizacija poslanih darov. V ta namen bo porabilo notranje ministrstvo vse na centrale poslane darove.

Ministrstvo bo po potrebi pošiljalo in odkazovalo podpore posameznim deželnim političnim upravam, da ne bodo nekateri bolj potrebni trpeli škodo na račun manj potrebnih.

Da se bo potreba hitro spoznala in podpora hitro poslala posameznim družinam, se namerava razdelitev teh podpor, poslanih notranjenemu ministrstvu in nabranih pri deželnih političnih uradih izvršiti v sporazumu gotovih komisij. To so one komisije, ki imajo odločevati o potrebnosti podpore posameznih družin in ki imajo v ta namen tudi potrebne podatke o družinskih razmerah na razpolago. Vso to akcijo vodi namestniški svetnik princ E. Liechtenstein. Darovi naj se pošiljajo na »Biro za vojno pomoč« Dunaj, Hoher Markt št. 5, 3. nadstropje.

Razen skrbi za ranjence in bolnike in oskrbe potrebnih družin bo vodil vse druge oskrbe tikajoče se zadeve posebejen oddelek v vojnem ministrstvu. Tamkaj naj se oddajajo vsi darovi za vojake na bojišču za družine padlih in za vse druge človekoljubne institucije v vojni. Ta urad bo tudi uraden zavod za vse poizvedbe za vsako prostovoljno pomoč tekom vojne. Tukaj dobe vsa društva in odbori, ki hočejo človekoljubno delo izvrševati v vojnem času, vsa potrebna navodila in migljaje. Junaško stoje vojaki v boju za domovino; storimo tudi mi svojo dolžnost v gori omenjene 3 namene!

Zrtvuemo tudi mi nekaj ljubezni do bližnjega in za blagor domovja. Lečimo rane vojske, lajšajmo bremena vojske s tem, da si jih razdelimo po reku našega cesarja: Z združenimi močmi!

Preskrba prebivalstva z neobhodnimi potrebščinami.

Dne 1. avgusta 1914, je v c. kr. dvorni in državni tiskarni izšel in se razposlal 103. kos državnega zakonika v nemškem jeziku. Pod št. 194. vsebuje naslednjo cesarsko naredbo od 1. avgusta 1914, s katero se za sedanje izredne razmere, povzročene vsled vojnega stanja, ukrepajo določbe o preskrbi prebivalstva z neobhodnimi potrebščinami:

pri Los Angeles.

Tri ali štiri mesece po opisanih dogodkih sta bila Vasquez in Rozalija popolnoma skrita; vendar smo jih na razne načine s pomočjo kupljenih poročil sledili nazadnje do samotnega ovčjega hleva, kjer smo samo dognali, da sta tička ravno ušla, preden smo prišli tja. Vasquez je imel menda časih spore z Rozalijo in jo je zelo želel poslati domu. Morda se je je naveličal. Tako življenje je bilo zanj preprazno in prenavadno; vrh tega je imel bandit še račune z drugimi ženskami.

Ni je pa hotel poslati prazne proč; zato je nekega dne jezdit čez hribe v Ferebaugh poleg reke San Joaquin, je oropal in povezal deset potnikov po svoji stari in posebni šegi in ubežal z ropom. Nato je posadil Rozalijo na mulo, dal ji uropani denar in žep in jo poslal z varnim spremstvom na njenega očeta dom.

Taka je bila Vasquezova plemenitost in galantnost.

Odkar je bandit začel zopet delovati, smo mu bili za petami noč in dan z Leivom, ki je kakor pes neprestano naganjal z lovi. Nekaj časa je bil pa ves naš trud brezuspešen.

Naš voditelj šerif Rowland je nato napravil svoj poseben načrt. Pustil je

»Na podlagi § 14. državnega temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867, dr. zak. št. 141, odrejam naslednje:

Popis zalog.

§ 1. Politična deželna oblast se pooblašča, da odredi popis o zalogah neobhodnih potrebščin, bodisi od slučaja do slučaja ali pa tako, da se popis redno ponavlja. Kot neobhodne potrebščine velja tu, kakor sploh v tej naredbi razno blago, ki služi v zadovoljitev nučnih življenskih potreb za ljudi in kot krma za domače živali, kakor tudi stvari, iz katerih se to blago izdeluje.

§ 2. Po razglasitvi take odredbe so dolžni izdelovalci, trgovci, skladišča in prometna podjetja, ki imajo neobhodne potrebščine v zalogi, bodisi v lastnih ali tujih prostorih ali jih imajo v shrambi za druge, v teku roka, ki je določen v razglasu, politični okrajni oblasti naznaniti množino in vrsto zaloge. Kdor ima v shrambi zaloge drugih, je dolžan naznaniti onega, ki je opravičen z zalogi razpolagati. Politična okrajna oblast je upravičena, da tudi brez predhodnega razglasa v teku gotovega roka zahteva od posameznih oseb ali podjetij, ki so dolžna dati pojasnila, da naznanijo svoje zaloge. Politična deželna oblast je upravičena, da v razglasu omeji popis zalog na one kategorije prizadetih obvezancev, pri katerih je po obsegu njihovega obrata pričakovati večjih zalog, ali pa lahko za tako omejitev pooblasti politično okrajno oblast. Politična oblast lahko zaloge vsak čas pregleda ali pa jih, ako obvezanec ni podal napovedi ali pa je njegova napoved neresnična, ugotovi na stroške stranke.

§ 3. Kdor zahtevanih navedb ne poda v teku določenega roka, se brani odgovoriti na stavljenja mu vprašanja ali nanja napačno odgovori, tega politična okrajna oblast po svojem preudarku kaznuje, bodisi z denarno globo do 1000 K ali pa z zaporom do treh mesecev.

Preskrba občin z neobhodnimi potrebščinami.

§ 4. Politična deželna oblast se pooblašča, da zahteva od izdelovalcev, trgovcev iz njihovih zalog neobhodne potrebščine za preskrbo občin, ter izdelovalcem in trgovcem naloži dolžnost, da dobavo izvrše, ako blaga ni mogoče drugod dobiti po primernih cenah. Deželna politična oblast ima pred svojo odločbo stopiti v sporazum z vojaško upravo. Glede potrebščin, ki se nahajajo v shrambi javnih skladišč ali kakega javnega prometnega podjetja, se more taka odredba ukreniti le z dovoljenjem ali vsled naloga notranjega ministrstva. Pritožba proti odredbi politične deželne oblasti ni dovoljena. Politična deželna oblast more to pra-

lov za nekaj časa, in je povdarjal, da je gosposka naveličana preganjati Vasqueza, in se je kazal lenega v tem oziru proti vsakemu, ki je prišel v njegov urad.

Za en mesec ali dva so bili Vasquezovi ogleduhi prepričani, da je prišla nova doba, da je lopovstvo pri Fres Pinos pozabljeno, kakor že prej mnogo drugih kalifornijskih zločinov, in da se na Vasqueza in njegovo družbo ne pozni več mnogo.

Medtem so Rowlandovi zaupniki prinašali poročila. Rowland je pa čakal.

Deset milj od Los Angeles v znožju hribovitega hriba je bila na planem samotno poslopje. Ta kraj je bil last moža, ki se je imenoval Jorge el Griego (grški Jurij), ki je Vasquezu preskrbljeval skrivališča. Okna so bila obrnjena na dve strani, odkoder se je moglo priti tjakaj; steze, tujcem neznane, so pa vodile v hribe, kjer je bilo vse polno pripravnih skrivališč za ljudi in za konje.

O grškem Juriju smo vedeli, da mnogokrat prihaja v Los Angeles, in da skrbno opazuje, kaj dela Rowland, da potlej vse poroča Vasquezu. Nazadnje so bili pa njegovi obiski zelo redki. Čas je bil ugoden. Johnson, podšerif, je dobil točne ukaze od šerifa Rowlanda.

Kako so ujeli roparja Vasqueza.

Angleško C. Richardson. — Slovensko dr. J. K.

Odsedaj je Leiva delal kot plačan ogleduh. Znana mu je bila skrita pot k votlini in peljal nas je k nji. Vstopili smo v nadi, da sta Vasquez in Rozalija skrita v nji, toda oba sta odnesla pete. Vasquez se je zopet kot prikazen naglo izmuznil iz nevarnosti. Naša pot k votlini je bila pa vendar uspešna. Našli smo v nji šestintrideset konj, eden na pol osedlan, z ujdzo je prišel, kako obupno je jezdec ubežal vsled bližnje nevarnosti. Našli smo tudi večji del plena iz Tres Pinos. Konji in druge reči so prišle, kakor je bila dolžnost, v roke pravih lastnikov.

Toda kje je bila neki Pepita? Ta reč me je zelo mučila. Poizkušal sem jo slediti po njeni poti od zaboja; nekaj časa se mi je to tudi posrečilo; izgubil sem jo pa na stalnem pobočju. Splošna smer njenih stopinj je kazala proti votlini; to je bilo zadnje poročilo, ki mi ga je pustila mala Pepita na tem svetu. Videl sem, da je nehala njena sled že blizu svojega cilja. Zakaj? Poleg skalnega pobočja sem zasledil drugo žensko sled, brez dvojbe Rozalinjo. Ali sta

se srečali obe ženski? Nekaj sem dvomil o tem, ker je Pepitina sled prekrižala Rozalinjo in se izgubila, kakor sem že povedal.

Ostal sem v obližju nekoliko dni, potem ko sta šerifa s svojimi možmi že odšla, v trdni nadi, da se Pepita vrne. V tih samoti sem klical njeno ime, toda odgovora ni bilo drugega nazaj, razven odmeva mojega glasu. Iskal in prehodil sem razne kraje; nazadnje sem pa pustil brezupen in težko živ daljnjo iskanje. Pepitina žalostna usoda mi je bila nerazložljiva skrivnost.

Otožen, da sem zgrešil Vasqueza, in še bolj, da se je izgubila mala Pepita, sem se vrnil v San José.

Tako se je končal moj zadnji, in skoraj uspešni samostojni poizkus vjeti zloglasnega poglavarja Vasqueza. To, da sem bil že tako blizu svojemu cilju, in to, da mora biti obračun zavoljo male Pepite, bodi živa ali mrtva, mi je vzbudilo nepremagljivo hrepenenje pomagati šerifu iz Los Angeles pri lovu na to zver. Zato sem se mu pridružil.

Ne bom opisaval, kako smo begali tu in tam, ne zgodbe, pako se je skrivaj, in kako smo ga lovili, preden smo končno prišli do njega; samo to hočem opisati, kako smo ga pod vodstvom šerifa Rowlanda slučajno ujeli v hribih

vico izvajati tudi v svrhu preskrbe kake občine, ki ne spada v njeno upravno območje, ako ji to dovoli ali naloži notranje ministrstvo.

Odškodnino za zahtevano blago je na temelju navadne cene ugotoviti po strokovnjakih, pritegnivši posestnike in občine, za katere so zaloge določene. Ako se ne sklene kak drugačen dogovor, ima občina ceno plačati, predno se ji odda blago, ali pa ima zagotoviti kupnino, ki se ima poravnati tekom 14 dni po predaji blaga. Politične oblasti naj se pri ugotovitvi odškodnine po možnosti poslužujejo sodno nastavljenih izvedencev. Kdor se smatra vsled cene, ki so jo ugotovili izvedenci, prikrajšanega, more v teku 60 dni po predaji blaga na sodišču podati svoje zahteve.

Kršitev dobavne dolžnosti.

§ 5. 1. Kdor namenoma prekrši dolžnost, dobaviti neobhodne potrebščine, temeljočo na pogodbi s kako javno oblastjo ali na danem oblastvenem nalogu v zmislu § 4;

2. poddobavitelj, posredovalec ali uslužbenec pri takem dobavljanju, ki namenoma krši svojo dolžnost ter s tem izvršitev dobave spravlja v nevarnost ali jo prepreči, se radi pregreška kaznuje s stroгим zaporom od 1 meseca do 1 leta. Poleg zaporne kazni se lahko naloži globa do 20.000 K.

Prikrivanje zalog.

§ 6. Kdor v nasprotju z naloženo mu dolžnostjo, podati napoved, namenoma prikriva zaloge neobhodnih potrebščin, nahajajočih se v njegovi posesti ali shrambi, bo radi pregreška kaznovan s stroгим zaporom od 1 meseca do 2 let. Poleg zaporne kazni se more naložiti globa do 20 tisoč kron. Ista kazen velja za osebe, ki sodelujejo kot zastopniki prizadetih obvezancev in zakrvice kako tako prikrivanje.

Pretirano podraževanje.

§ 7. 1. Kdor izrablja vsled vojnega stanja nastale izredne razmere v to, da za neobhodne potrebščine zahteva očitno pretirane cene, se radi pregreška kaznuje z zaporom od 1 tedna do 6 mesecev. Poleg zaporne kazni se lahko naloži globa do 2000 K.

2. Ako storilec pregrešek ponovno zakrivi, se kaznuje s stroгим zaporom od 1 meseca do 1 leta. Poleg zaporne kazni se more naložiti globa do 20.000 K.

§ 8. 1. Kdor neobhodne potrebščine pokupi ali njih izdelovanje ali trgovanje ž njimi omeji, da bi njihovo ceno pognal na pretirano višino;

2. Kdor razširja neresnične vesti ali se poslužuje kakega drugega sredstva v svrhu zavajanja občinstva, da bi tako povzročil podraževanje neobhodnih potrebščin, bo zaradi pregreška kaznovan s stroгим zaporom od 1 meseca do 1 leta. Poleg zaporne kazni se more naložiti tudi globa do 20.000 K.

Kdaj zaloge zapadejo ali se izgubi obrtna koncesija.

§ 9. V slučajih obsodbe po §§ 5.—8. se lahko v sodbi izreče, da storilčeve zaloge zapadejo v korist države. Država ima zapadle zaloge porabiti za preskrbo prebivalstva. Tudi se lahko obsodi v izgubo obrtne koncesije.

§ 10. Za postopanje radi kaznivih dejanj, navedenih v §§ 5.—8., so pristojna sodišča.

§ 11. Vlada je pooblaščenca, da naredbenim potom razveljavi to cesarsko naredbo v celoti ali deloma, za celokupno ozemlje v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel ali pa le za posamezne upravne okoliše.

§ 12. Cesarska naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.

§ 13. Izvršitev se nalađa notranjemu in drugim prizadetim ministrom.

Dunaj, 1. avgusta 1914.

Fran Jožef m. p.

Stürgkh m. p.

Utemeljevanje naredbe.

Neuradni del posebne izdaje »Wiener Zeitung« z dne 1. avgusta priobčuje:

V zadnjih dneh je bilo opaziti, da so proizvajalci in trgovci z živili v nekaterih upravnih okoliših v sebične svrhe, da bi izkoristili ljudstvo, izrabljali sedanje vojne zmede na ta način, da so cene v zaloga se nahajajočega blaga poljubno zvišali, svoje zaloge prikrivali in razširjali vznemirjajoče govorce o pomanjkanju živil. Ker vlada doslej ni imela nobenega zadostnega pravnega sredstva, da bi mogla z vsem poudarkom nastopiti proti tem obžalovanjem vrednim pojavom v interesu konsumentov in javnega reda, se je pokazala potreba, izdati postavne naredbe, ki določajo kazni za oduševanje z živili, preprečujejo nezdravo spekulacijo z neobhodnimi potrebščinami v teh resnih časih in skrbje za neovirano aprovizacijo občin. Ta namen ima gornja cesarska naredba, s katero se za dobo, dokler trajajo izredne razmere, povzročene po vojnem stanju,

odreajo določbe o preskrbi prebivalstva z neobhodnimi potrebščinami.

Cesarska naredba podeljuje političnemu deželnemu oblastvu pravico, da sme kadarkoli dati popisati in pregledati zaloge neobhodnih potrebščin, nahajajočih se v deželi; pod temi potrebščinami je razumeti blago, ki služi za nujno preživljanje ljudi in kot krma za domače živali.

Izdelovalcem, trgovcem, skladiščem in drugim prometnim podjetjem, ki imajo neobhodne potrebščine v svoji zalogi ali za druge v shrambi, se nalađa dolžnost, da, kadar politično okrajno oblastvo popis zaloge zaukaže, v določenem roku naznanijo, kakšne zaloge in koliko jih imajo. Kdor bi te naznanilne dolžnosti ne izpolnil, se bo po upravnem kazenskem postopanju kaznoval, po preudarku političnega oblastva, ali z globo do 1000 K ali pa z zaporom do treh mesecev. Da se zagotovi preskrba občin z neobhodnimi potrebščinami, nalađa cesarska naredba, po zgledu zakona z dne 26. decembra 1912 o vojnih dajatvah, izdelovalcem, trgovcem in prometnim podjetnikom dolžnost, da odstojijo svoje zaloge neobhodnih potrebščin, če jih drugače ni mogoče nabaviti, na zahtevo političnih deželnih oblastev v svrhu aproviziranja proti začasnemu, upravnemu pottom določeni odškodnini. Kdor bi to dolžnost prekršil ali kot poddobavitelj ali posredovalec dobavo zalog za preskrbo ljudi in živali preprečil, svoje zaloge zamolčal ali zakril, kdor bi izredne razmere, ki nastopijo vsled vojnega stanja, zlorabil v to, da bi zahteval očitno pretirane cene, ali kdor bi namenoma cene dvigal, kupil blago ali razširjal neresnične vesti, bi zakrivil kaznjivo dejanje, ki se bo splošno kaznovalo s stroгим zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg zaporne kazni se more v teh slučajih naložiti tudi denarna globa do 20.000 K, razsoditi, da storilčeve zaloge zapadejo v korist države v svrhu preskrbe prebivalstva ter obsoditi v izgubo obrtne koncesije.

Te odredbe, ki so utemeljene v neopravičenem dviganju cen v zadnjih dneh, naj za prihodnje težke čase pomire prebivalstvo ter po možnosti olajšajo bedo, ki je neizogibna posledica vsake vojske.

Pamet in mir. Nekateri ljudje, zlasti žene z otroci so preplašeni in zbegani, misleč, da se ne vrne nobeden njihovih mož in sinov iz vojske domov. Ta zbeganost ni opravičena. Zato naj ohranijo ljudje čisto mirno kri in ravnodušje. Res, da tvega v vojski vsak vojak junaško svoje življenje, res je pa tudi, da pade v vojski na 100 mož komaj 5 ljudi, zadetih od sovražnika. — Kdor je čvrst in zdrav in prenese vojne štrapace, je veliko upanje, da vidi zopet zdrav in vesel svoje drage, kar iz srca želimo vsem slovenskim vojakom in njihovim družinam.

Poštni vlaki na južni železnici

bodo vozili od 6. avgusta naprej vsak dan le enkrat. Vlaki bodo imeli vse tri razrede. Vlaki bodo stali na vseh postajah.

Gradec—Dunaj. (Odhod.) Gradec 1 ura 50 minut ponoči, Bruck 4. uri 15 minut, Kapfenberg 5. uri 31 minut, Mürzschlag ob 7. uri 57 minut, Dunajsko Novo mesto ob 1. uri 9 minut popoldne, Dunaj dohod ob 3. uri 53 minut popoldne.

Dunaj—Gradec. (Odhod.) Dunaj južni kolodvor ob 9. uri 5 minut popoldne, Mürzschlag ob 7. uri 1 minuta zvečer, Kapfenberg ob 8. uri 48 minut, Bruck ob 10. uri 2 minuti, Frohnleiten ob 11. uri, Gradec dohod ob 12. uri 8 minut.

Gradec — Maribor — Ljubljana — Trst. (Odhod.) Gradec ob 1. uri 8 minut ponoči, Lipnica ob 2. uri 43 minut, Spielfeld ob 3. uri 18 minut (odhod v Radgono in v Ljutomer ob 4. uri 40 minut zjutraj), Maribor ob 5. uri 17 minut, Pragersko ob 6. uri 13 minut, Celje ob 8. uri 54 minut popoldne, Zidan most ob 9. uri 58 minut, Ljubljana ob 2. uri 11 minut popoldne, Nabrežina ob 10. uri 19 minut ponoči, Trst dohod ob 11. uri 10 minut ponoči.

Trst — Ljubljana — Maribor — Gradec. (Odhod.) Trst ob 2. uri 5 minut ponoči, Ljubljana ob 12 uri 58 popold. Celje ob 5. uri 2 minuti, Maribor ob 9. uri 40 minut ponoči, Spielfeld ob 10. uri 37 minut (dohod iz Ljutomera in iz Radgone ob 4. uri 40 minut popoldne, odhod iz Radgone ob 6. uri 50 minut zvečer), Lipnica ob 11. uri 15 minut, Gradec dohod ob 12. uri 50 minut ponoči.

Maribor — Celovec — Beljak — Franzensfeste — Inomost. (Odhod.) Maribor ob 11. uri 50 minut popoldne, Celovec ob 7. uri 22 minut zvečer, Beljak ob 10. uri 52 minut ponoči, Franzensfeste ob 2. uri 5 minut popoldne, Inomost dohod ob 10. uri 18 minut popoldne.

Inomost — Franzensfeste — Beljak — Celovec — Maribor. (Odhod.) Inomost ob 10. uri 19 minut ponoči, Franzensfeste ob 6. uri 20 minut zjutraj,

Beljak ob 5. uri 41 minut zjutraj, Celovec ob 9. uri 47 minut popoldne, Maribor dohod ob 8. uri 45 minut zvečer.

Bruck — Ljubno (Leoben) in retour. Bruck odhod ob 12. uri 4 minute ponoči, Ljubno dohod ob 1. uri 2 min. zjutraj, Bruck dohod ob 3. uri 15 min. zjutraj.

Na progi Gradec—Köflach — Wieser Bahn ostane promet neizpremenjen.

Sedanji časi.

Cesarski ukaz z dne 25. julija 1914, kako se kaznuje motenje javne službe ali javnega obrata in prelom dolžnosti k dajatvi.

Na podstavi § 14. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem za v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele tako:

§ 1.

Minister za notranje stvari lahko proglasi podjetja, ki so posebne važnosti za državne namene ali za javni blagor, za podjetja, ki stojé pod državnim varstvom.

§ 2.

Javni uradnik, uslužbenec državnega obrata, uslužbenec železnice, plovstvenega podjetja ali podjetja, ki stoji pod državnim varstvom, ki se z drugimi vred v namenu motiti službo ali obrat, brani izpolnjevati svoje dolžnosti, bodisi popolnoma ali deloma ali jih sploh ne izpolnjuje, ali opravlja svoje delo na tak način, ki utegne ovirati službo ali obrat, se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od šestih tednov do enega leta.

§ 3.

1. Kdor uporablja proti drugemu strasilno sredstvo ali silo, da bi dosegel, razširil ali siloma izvršil dogovor, ki ima namen, motiti javno službo, službo v državnem obratu ali obrat železnice, plovstvenega podjetja ali podjetja, ki stoji pod državnim varstvom, s takim nepravilnim obnašanjem, kakor ga ima § 2. v mislih,

2. kdor v namenu, da bi motil tako službo ali obrat, poškoduje obratna sredstva ali obratne naprave ali jih odteguje uporabi,

se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od šestih tednov do enega leta.

§ 4.

1. Kdor nalašče prelomi svojo po pogodbi ali po predpisu ustanovljeno dolžnost zalažati oboroženo moč monarhije ali zaveznika s predmeti vojnih potrebščin, prevažati take predmete ali vojake ali opravljati dela,

2. zalagatelj zalagatelj, posredovalec ali uslužbenec pri takem zalaganju, prevažanju ali delu, ki nalašče svoje dolžnosti prelomi, da s tem dajatev ovira ali onemogoči,

se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta.

Razen kazni zopora se lahko prisodi v obeh slučajih denarna kazen do dvajset tisoč kron.

§ 5.

Če je katero v §§ 2. do 4. navedenih dejanj spravilo v nevarnost vojaške interese monarhije ali zaveznikov, je prisoditi hud zapor od treh mesecev do treh let.

V slučajih § 4. se lahko poleg tega prisodi tam določena denarna kazen.

§ 6.

Kazenske določbe §§ 2. do 5. naj uporabljajo tudi vojaška sodišča proti osebam, ki jih navađa § 9. zakona z dne 26. decembra 1912, drž. zak. št. 236, o vojnih dajatvah in opravah, v kolikor so po tem zakonu pod vojaško sodno oblastjo.

§ 7.

Neodvisno od preganjanja v §§ 2. in 3. omenjenih kaznivih dejanj po kazenskem sodišču, more generalna inspekcija avstrijskih železnice po svojih organih takoj in brez daljšega postopanja odstaviti krivega uslužbenca, tako državnih kot zasebnih železnice, in ukazati, da se to izvrši. Železnika uprava ima dolžnost, da nemudoma izvrši odstavitev, ki so jo odredili organi generalne inspekcije.

Zaradi istih dejanj morejo glede uslužbenecv pri pošti in telegrafu, glede državnih uradnikov, ki opravljajo dohodarstveno službo pri železniškem in plovstvenem prometu in pri pošti in glede uslužbenecv državnih tiskarnic izreči odstavitev dotičnemu ministrstvu neposredno podrejena službena mesta.

Proti tem odločbam se je moči pritožiti v 14 dneh na pristojno ministrstvo. Pritožba nima odložitve moči.

§§ 78.—84. cesarskega ukaza z dne 16. novembra 1851, drž. zak. št. 1 iz leta 1852., in disciplinarni predpisi, ki veljajo za državne uslužbence, ostanejo v veljavi, v kolikor se strinjajo s predstojajočimi določili.

§ 8.

Javni uradniki so v drugem odstavku § 101. splošnega kazenskega zakona navedene osebe.

Vse osebe, ki so v obratu ali podjetju stalno ali začasno zaposlene, veljajo za uslužbence.

Železnicam in plovstvenim podjetjem se prištevajo tudi njihove pomožne naprave.

Predpisi se nanašajo le na železnice z elementarno gonilno silo.

§ 9.

Cesarski ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Izvršiti ga je poverjeno ministroma za notranje stvari in za pravosodje sporazumno z udeleženi ministri.

× × ×

Cesarski ukaz z dne 25. julija 1914, s katerim se civilne osebe začasno postavljajo pod vojaško sodno oblast.

Na podstavi § 14. dužavnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujemo tako:

§ 1.

Kazenska sodna oblast čez osebe, ki se po začetku veljavnosti tega cesarskega ukaza v okolišu vojaškega teritorialnega oblastva, čigar mobilizacija se je zaukazala, zakrivijo v § 2. navedenih kaznivih dejanj, se izroča deželno-rambovskim sodiščem.

Izjemoma stopijo na mesto deželno-rambovskih sodišč sodišča skupne vojske, če zavoljo bojnih dogodkov v posameznem slučaju ni moči izvrševati kazenskega sodstva deželne brambe.

§ 2.

Ta kazniva dejanja so:

1. Veleizdaja (§§ 58. do 62. o. k. z.), razžalitev veličanstva (§ 63.), razžalitev udov cesarskega roda (§ 64.), motenje javnega mira (§ 65.), vstaja (§§ 68. do 72.), punt (§§ 73. do 75.), nasilno ravnanje zoper zbor, ki ga je vlada sklicala za razpravljanje o javnih stvareh, zoper sodišče ali drugo javno oblastvo (§§ 76., 77., 80.), hudobna poškodba na železnicah, k njim spadajočih napravah, prevoznih, strojih, orodju ali drugih za njih obratovanje službe predmetih (§§ 85., lit. c, in 86.), hudobna dejanja in zanemarjanje, ki se store na železnicah v posebno nevarnih razmerah (§§ 87. in 88.), hudobno poškodovanje ali motenje državnega telegrafa (§ 89.), pripomaganje s tem, da se begunec skriva ali da se mu drugače gre na roko (§§ 220., 221.);

2. nasilna lotitev ali nevarno pretenje zoper oblastvene osebe v uradnih rečeh (§§ 81., 82. o. k. z.), umor (§§ 134. do 138.), uboj (§§ 140. do 142.), težka telesna poškodba (§§ 143., 152. do 157.), rop (§§ 190. do 196.), ako se ta kazniva dejanja izvrše na aktivno službujočih osebah vojske, vojne mornarice, deželne brambe, črne vojske, na organih vojnega orožništva ali na drugih osebah, pripadajočih zvezi orožništva, če so te osebe v vojaško organizovani službi za varstvo železnic ali telegrafov (telefonov) ali v vojaško organizovani službi v obrambo mej (obrežij);

3. drugi primeri javnega nasilstva po §§ 85. do 88. o. k. z. ter zažig (§§ 166. do 168.), ako se ta kazniva dejanja izvrše na imovini, ki pripada vojaškemu ali deželno-rambovskemu erarju ali ki je v njegovi upravi ali njegovem obratu, ali če so nevarna v točki 2. navedenim osebam;

4. nadalje kazniva dejanja: a) po členih I., II. in IX. zakona z dne 17. decembra 1862. l. (drž. zak. št. 8 iz leta 1863.); b) po zakonu o raznesilih z dne 27. maja 1885. l. (drž. zak. št. 134.); c) po zakonu z dne 30. marca 1888. leta (drž. zak. št. 41) o zavarovanju podmorskih kabljev; d) po §§ 66. do 69. vojnega zakona z dne 5. julija 1912. l. (drž. zak. št. 128);

5. pripomaganje k enemu izmed navedenih hudodelstev (§§ 211. do 219. o. k. z.).

Pod 2 in 3 navedena kazniva dejanja so tudi tedaj izključno podvržena pristojnosti vojaških sodišč, če se isto dejanje ne izvrši samo na tam oznamenjenih osebah, na tam imenovani lastnini ali z nevarnostjo za te osebe, temveč tudi na drugih osebah, na njihovi lastnini ali z nevarnostjo za druge osebe.

Okno v svet.

Angleška je tudi napovedala Nemčiji vojsko!

— **Pojasnilo glede vpoklicanja črnovojnih obvezancev.** V pojasnilo raznih nejasnosti glede kategorij vpoklicanih črnovojnih obvezancev se poroča c. kr. kor. uradu za merodajne strani, da so vpoklicane sledeče kategorije črnovojnikov: Vsi z namembnicami (Widmungskarte) ali s pozivnico vpoklicani ali od župana za posebne vojaške službe določeni črnovojniki, ne glede na starostni razred in ne glede na to, ali so služili v armadi, vojni mornarici, pri domobranstvu ali orožništvu, toda samo oni, ki spadajo v starostne razrede, kakor so navedeni v razglasu in so slu-

žili v armadi, v vojni mornarici, pri do-
mobraanstvu in orožništvu.

**Nov razglas deželne vlade gle-
de najvišjih cen.** V delni spremembi tu-
kajšnjega razglašja z dne 29. julija t. l.,
št. 227, določijo se v deželni stolnem
mestu Ljubljani za pšenično in rženo
moko, nadalje za kruh in petrolej do
preklica sledeče najvišje cene: Pšenična
moka št. 0 q 55 K, 60 h kg, pšenična
moka št. 2 q 54 K, 59 h kg, pšenična mo-
ka št. 3 q 53 K, 58 h kg, ržena moka
q 40 K, 44 h kg, pšenični kruh kg 58
vin., rženi kruh kg 46 vin., mešani kruh
kg 42 vin., petrolej l 36 vin.

**+ Tečaj za pomožne bolniške strež-
nice.** Tukajšnja deželna šola za bolni-
ško strežbo sporazumno z društvom
»Rdeči križ« otvori v deželni bolni-
ci večtedenski tečaj za izvežbanje po-
možnih bolniških strežnic. Pogoji za
sprejem so: 1. Starost 18 let. 2. Neopo-
rečno življenje. 3. Popolna telesna in
duševna sposobnost za strežniški po-
klic. 4. Učenke ne smejo imeti nikake
obveznosti za preskrbovanje mladolet-
nih otrok ali za vzdrževanje samostoj-
nega gospodarstva. Prosilke morajo
podpisati reverz, da bodo v slučaju po-
trebe se posvetile strežbi bolnikov in
ranjencev. Za stanovanje in hrano mo-
rajo učenke same skrbeti. One gospe
in gospodične, ki se nameravajo tečaja
udeležiti, naj se zglase v četrtek, dne 6.
avgusta ob 8. zjutraj v vodstveni pisar-
ni deželne bolnice, kjer se bo o spreje-
mu odločevalo. K sprejemu je prinesiti
običajne dokumente.

**Tovorni promet na južni železnici
l. 1913.** Iz poslovnega poročila južne že-
leznice za l. 1913. posnamemo sledeče na-
a v s t r i j s k e proge nanašajoče se po-
datke: Promet se je zvišal pri sadju za
121.422 ton, pri premogu in koksi za
73.926 ton, pri kamnih za 4235 ton, pri
surovih kovinah (razen železa) za 17.864
ton, pri pivu za 11.309 ton, pri rudninah
(razen soli) za 21.652 ton, pri masti za
9207 ton, pri živalskih produktih za
10.512 ton, pri sladkorju za 21.150 ton,
pri špiritu, jesihi in mineralnih vodah
za 13.273 ton. Znižal pa se je promet pri
korenju in repi za 696 ton, pri opeki za
76.635 ton, pri žitu za 74.640 ton, pri že-
lezu in jeklu za 73.539 ton, pri cementu,
mavcu in apnu za 60.403 tone, pri pred-
metih iz železa, jekla, pri strojih in rud-
ninskih predmetih za 22.776 ton, pri
vinu, moštu in grozdju za 12.230 ton, pri
papirju za 5522 ton in pri olju za 5853
ton.

**Vloge pri avstrijskih hranilnicah
l. 1912.** To leto ni bilo za hranilnice
ravno ugodno. Prirastek na hranilnih
vlogah je znašal samo 56 milijonov
kron, medtem ko je znašal v letih 1909.
do 1911. povprečno 300 milijonov kron.
Vzrok tiči v balkanski vojni, radi ka-
tere je marsikdo dvignil svoje prihran-
ke. Vlog se je vplačalo l. 1912. za 1950
milijonov kron, vsota dvigov pa je zna-
šala 2149 milijonov kron, tako da se sko-
raj 200 milijonov kron več dvignilo kot
dalo hraniti. Prirastek na kapitalizira-
nih obrestih je znašal 255 milijonov

kron, tako da pridemo po odbitku vloge
presegačih dvigov do omenjenega zvi-
šanja 56 milijonov kron. V vseh avstrij-
skih hranilnicah je bilo l. 1912. nalože-
nih 6.415'08 milijonov kron.

Poštna hranilnica l. 1913. Tudi pri
tej povdarja poročilo l. 1913. vpliv bal-
kanske krize. Vendar je uspeh zelo ugo-
den in znaša v primeri z dohodki
22.110.780 K ozir. izdatki po 11.611.703 K
10.499.077 K. V hranilnem prometu je
prirastlo 32.597 vlagateljev z 2.300.407 K.
Končno stanje vlog 198.508.845 K. V če-
kovnem prometu je bilo 122.870 račun-
imetnikov (prirastek 5966); ves tozadev-
ni promet je znašal 33.658.335.277 K. Ter-
jatve računov-imetnikov so znašale pri
čekovnem prometu 391.928.267 K. Pri
poslovanju z državnimi papirji je bilo
vlog (nakupov) za 136.041.496 K, dvigov
za 49.552.007 K. Koncem leta je bilo v za-
logi državnih papirjev za 419.318.322
(+ 86.489.489) K. Lastni papirji so imeli
vrednost 275.739.138 K. — Rezervni za-
klad za hranilne vloge je znašal 4 mili-
jone K, oni za čekovni promet 414 mi-
lijonov kron.

**Pridobitne in gospodarske zadrug
ter zadrugne zveze v Avstriji l. 1913.** No-
vih zadrug se je ustanovilo 686, odpadlo
pa jih je 433. Prirastek znaša tedaj 3'6%
l. 1912. je znašal 7'2%, l. 1911. pa 10%,
odpadlo pa je zadrug za 2'3% (l. 1912.
1'8%). Po Schulze-Delitschevem sistemu
je prirastlo 35%, po Reiffeisnovem si-
stemu 1'4%, zadrug konzumnih društev
4'6%, dalje kmetijskih zadrug za 10'7%.
stavbinskih zadrug za 7'8% in ostalih
zadrug za 10'7%. Pri odpadku so udele-
žene: Zadrug Schulze-Delitschevega
načina s 3%, Rajfajznovke z 0'2% kme-
tijske zadrug z 3'2%, stavbinske zadrug
z 5'3%, konzumna društva z 5'8%,
obrtne zadrug z 5'9% in ostale zadrug
z 8'9%. Posamezne kronovine so bile na
razvoju zadrugništva različno udeleže-
ne. Češka je udeležena na prirastku z
26'9% in 25'1% na skupnem odpadku;
Galicija s 26% na prirastku in z 29'5%
na odpadku, Moravska z 10'5% na pri-
rastku in z 9'9% na odpadku. Število
zadrug se je v odstotkih znižalo: na
Kranjskem (0'2%), v Trstu (4'6%), na

Goriškem (0'4%), v Istri (3'2%) in v Dal-
maciji (1%). V ostalih kronovinah je za-
znamovati prirastek.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni
urednik Jože Gostinčar. — Tisk Kat. Tiskarne.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!
Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York
francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkart) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni
in brezplačna po-
jesnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“.

ED. ŠMARDA

"ZENIT"

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družbe z om. zavezo, Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski materijal

**Pristopajte k Jugoslovan-
Strokovni Zvezi!**

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber voženin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih roboev, ovrat-
nikov, zavratnic, volne, bombaža, su-
kanca itd.

Prediskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

AUSTRO-AMERICANA

Potniki v Ameriko
kateri želijo dobro, po ceni in
samoizbrano potovati naj se obrnejo
Simona Hmetelca
Dobljani Kolodvorske ulice 28.
Kuharstva Poljska ulica 10. se brezplačno.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Av gust Dre lse, Ljubljana
— Mnogokrat odlikovana. —

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
**štedilna ognjišča
in peči**

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

Na poizkus dogovorjeno službeno razmerje se lahko od obeh
delov razveže v prvem mesecu poizkusne dobe.

Če se je službeno razmerje brez določenega časa dogovorilo ali
nadaljevalo, se lahko razveže z odpovedjo po naslednjih določilih.

§ 20.

Če ni o roku za odpoved izrecnega dogovora ali če ne obstoji
za delojemalca ugodnejši krajevni običaj, sme razvezati službeno
razmerje po preteku vsakega koledarskega četrtertletja vsak del po
prejšnji šesttedenski odpovedi.

Odpovedni rok se z dogovorom ne more skrócić pod en mesec
in mora vselej petnajstega ali zadnjega dne koledarskega meseca
končati.

Če je službeno razmerje dogovorjeno le za začasno potrebo, je
sme v prvem mesecu vsak del razrešiti vsak čas, ako se drži enote-
danskega odpovednega roka.

Odpovedni rok mora biti vedno za oba dela enak. Če sta se
dogovorila neenaka roka, velja za oba dela daljši rok.

§ 21.

Službeno razmerje, ki se je dogovorilo za vso dobo življenja
kake osebe ali za dlje nego pet let, sme delojemalec po preteku petih
let razvezati, ako se drži odpovednega roka šestih mesecev.

Iskanje nove službe.

§ 22.

Po odpovedi je delojemalcu na njegovo zahtevo dovoliti ob
delavnikih primeren čas za iskanje nove službe, ne da bi se mu
krajšali prejemki.

Natančneje odredbe o času, ki se ima dovoliti, se lahko izdajo
naredbenim potom za podjetje določene vrste ali za okoliš določenih
krajev.

b) Konkurz.

§ 23.

Če se po nastopu službenega razmerja otvori o premoženju delo-
dajalca konkurz, stopi konkurzna masa v pogodbo. Tekom enega
meseca od dneva otvoritve konkurza pa sme delojemalec razvezati
službeno razmerje brez odpovedi, upravitelj mase pa, če se drži zako-
nitega ali dogovorjenega krajšega odpovednega roka.

Če se službeno razmerje razveže vsled odpovedi upravitelja
mase pred pretekom določenega časa, za katerega se je sklenilo, ali

brez lastne krivde razmeroma kratek čas zadržan opravljati svojo
službo.

Če je vsled vojaške službene dolžnosti zadržan opravljati
službo, obdrži pravico do svoje plače do dobe štirih tednov, ako je
delojemalec odpoklican v vojaško prezenčno službovanje v zakonito
določeni enoletni ali daljši dobi.

§ 9.

Vsled kake po teh vzrokih povzročene ovire v službovanju, ki
ne presega dobe, za katero obstoji pravica do dobivanja plače, se
delojemalca ne sme odpustiti. Ako se med oviro odpove, ostanejo
njegove pravice v § 8 določeno dobo v veljavi, čeprav službeno raz-
merje poprej neha.

Nasprotno ugasnejo pravice, ko se službeno razmerje konča,
ako se to vsled preteka časa, za katerega se je sklenilo, ali vsled po-
prejšnje odpovedi neha. Isto velja, ako se odpusti delojemalci iz ka-
kega drugega vzroka nego vsled oboletosti, nezgodi ali vojaškem
službovanju povzročene oviranja v službi.

b) Provizija.

§ 10.

Ako je izgovorjeno, da mora dobiti delojemalec provizijo za
kupčije, ki jih on sklene ali posreduje, mu pristoji, če ni nič dogo-
vorjenega, tista provizija, ki je običajna za dotično kupčijsko stroko
v kraju zavoda, za katerega dela.

V kolikor se ni dogovorilo kaj drugega, je pravica do provi-
zije pri prodajnih kupčijah pridobljena šele tedaj, ko je došlo pla-
čilo in le po razmerju došlega zneska, pri drugih kupčijah, čim je
bila kupčija sklenjena.

Obračun o provizijah, ki jih je plačati, se napravi, če se ni kaj
drugega dogovorilo, koncem junija in koncem decembra vsakega
leta, če se pa službeno razmerje razveže pred pretekom koledar-
skega polletja, takrat se napravi obračun ob izstopu iz službe.

Delojemalec sme brez ozira na po drugih zakonitih predpisih
obstoječe pravo do vpogleda knjig, zahtevati, da se mu da knjižni
izpisek o kupčijah, sklenjenih z njegovim delovanjem.

§ 11.

Delojemalcu pristoji v dvomu provizija tudi za take kupčije,
ki so se brez njegovega neposrednega sodelovanja v dobi službenega
razmerja sklenile med njemu odkazanimi ali od njega pridoblje-
nimi odjemalci in delodajalcem.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posljalni prašek, proti oginjvanju otrok in proti po-
tenju nog, škatica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilat kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatica 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepilno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Cene najnižje. Cene najvišje.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Poyšod 1/4 kg zavoj 80 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109,
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sacistrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkoczyjevih, istofako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtopleje priporoča.

The PeKo shoe
Varstvena znamka.
Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trziču,
Gorenjsko.
Najmodernejše podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volнено blago, kakor
ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, čefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih
in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznane nizke cene!
Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.
Vedno sveže blago!

Najholiša, naisigurneja prilika za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4³/₄ 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vložnih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

Ako je delojemalec nastavljen izrecno za določen okraj kot edini zastopnik delodajalca, mu pristoji, če se ni kaj drugega dogovorilo, provizija tudi za take kupčije, ki so se brez njegovega sodelovanja za časa službenega razmerja sklenile po delodajalcu ali za tega v tem okraju.

Ako je kupčija, ki jo je delojemalec sklenil ali posredoval, ali obveznost tretje osebe, s katero se je kupčija sklenila, vsled krivde delodajalca popolnoma ali deloma izostala, ne da bi imela tretja oseba v to važnih ozrokov, sme delojemalec zahtevati polno provizijo.

§ 12.

Če delodajalec proti pogodbi ovira delojemalca, da bi zaslužil provizije ali dnevnine (dijete) v dogovorjenem obsegu ali v obsegu, ki ga je po dogovoru pričakovati, mu pristoji primerna odškodnina.

§ 13.

S sklepanjem ali posredovanjem kupčij poverjeni delojemalec ne sme brez privolitve delodajalca vzeti od tretje osebe, s katero sklepa ali posreduje za delodajalca kupčije, provizijo ali drugačno nagrado.

Delodajalec sme brez ozira na morebitne druge odškodninske pravice zahtevati od delojemalca, da mu ta izroči nepravilno prejeta provizijo ali nagrado.

c) Udeležba pri dobičku.

§ 14.

Če je izgovorjeno, da obstoji popolno ali delno plačilo iz deleža pri dobičku od vseh ali določenih kupčij ali da je dobiček na drug način merodajen za višino plačila, se obračuna, če ni drugega dogovora, za preteklo kupčijsko leto na podlagi bilance.

Delojemalec sme zahtevati vpogled v knjige, v kolikor je le-ta potreben za presojo pravilnosti obračuna.

d) Tekoča plača.

§ 15.

Tekočo plačo, ki pristojna delojemalcu, je izplačati najkasneje koncem vsakega koledarskega meseca.

e) Remuneracija.

§ 16.

Če ima delojemalec pravico do periodične remuneracije ali do kake druge posebne nagrade, mu pristojna, čeprav se službeno raz-

merje, predno zapade ta pravica, razveže, v znesku, ki odgovarja razmerju med službeno periodo, za katero se daje nagrada, in med dovršeno službeno dobo.

Dopust.

§ 17.

Če je službeno razmerje trajalo nepretrgoma že šest mesecev, je delojemalcu dovoliti vsako leto nepretrgan dopust, ki traja najmanj deset dni. Če je službeno razmerje nepretrgoma trajalo že pet let ali petnajst let, znaša vsakoletni dopust najmanj dva, v zadnjem slučaju najmanj tri tedne. Nastop dopusta se mora z ozirom na čas, ki odgovarja obratnim razmeram, dogovorno in pravočasno določiti. Med dopustom obdrži delojemalec pravico do svoje plače.

Pri obrtnih podjetjih, v katerih se ne porablja več nego trije delojemalci, se lahko dopust dovoli v dveh približno enakih časovnih oddelkih.

Doba, v kateri je delojemalec vsled bolezni ali kake nezgode oviran v opravljanju svoje službe, se ne sme všteti v dopust.

Delodajalec ni obvezan dovoliti dopust, če je delojemalec odpovedal.

Oskrbovalna dolžnost.

§ 18.

Delodajalec je obvezan, na svoje stroške vse one naprave glede delovnih prostorov in orodja pripraviti in vzdrževati, ki so z ozirom na kakovost službenega opravila potrebne v varstvo življenja in zdravja delojemalcev.

Če prepusti delodajalec delojemalcu stanovanjske prostore, se temu namenu ne smejo zdravju škodljivi prostori nameniti.

Delodajalec mora zato skrbeti, da so delovni prostori, kolikor dopušča način opravila, med delovnim časom svetli, snažni in brez prahu, da so po zimi kurjeni in da je dovolj prostorov, ki jih porabljajo delojemalci med odmorom za sedenje.

Delodajalec mora v varstvo npravnosti ukreniti one naredbe, ki jih zahtevata starost in spol delojemalcev.

Konec službenega razmerja.

a) Odpoved.

§ 19.

Službeno razmerje neha s pretekom časa, za katerega se je sklenilo.